

16.03.2022

Ärende/15

§ 72

Den av ledamoten Pia Pakarinen väckta motionen om att hålla elev- och studerandevården kvar vid fostrans- och utbildningssektorn också efter social- och hälsovårdsreformen

HEL 2021-010017 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuutettu Pia Pakarisen aloite
- 2 Opiskeluhuollon erillisselvitys KPMG helmikuu 2022

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Pia Pakarinen och 14 övriga ledamöter föreslår i sin motion att staden bereder en princip om att elev- och studerandevården hålls kvar vid fostrans- och utbildningssektorn samt privata och övriga utbildningsanordnaren på ett sätt som motsvarar det nuvarande arrangemanget.

Stadsstyrelsen hänvisar till ett utlåtande av sektionen för reform av social- och hälsovården samt räddningsväsendet om motionen och beslutar om en princip att elev- och studerandevården hålls kvar som en del av fostrans- och utbildningssektorn. Avsikten är att bygga en stark elev- och studerandevårdens helhet på basnivå där social- och hälsovårdstjänsterna för barn, unga och unga vuxna samt elev- och studerandevården vid fostrans- och utbildningssektorn har gemensamma mål, tydliga samarbetsstrukturer och ett tätt och smidigt samarbete. Mentalvårdstjänster på basnivå erbjuds mer, lättare och tidigare än i dagens

16.03.2022

läge åt barn och unga i deras vardagsmiljö i skolor i enlighet med målen för social- och hälsovårdsreformen.

Det avtalsbaserade arrangemanget med de privata och statliga läroanstalterna fortsätter. Att hålla kvar tjänsterna organisatoriskt som en del av fostrans- och utbildningssektorn upprätthåller det gemensamma arbetet för elevvård och erbjuder hållbara förutsättningar för att utveckla nuläget. Det ses till att service erbjuds i rätt tid åt barn och unga som behöver särskilt stöd och barn och unga med psykiska symtom, med beaktande av deras språkliga rättigheter.

Som bilaga 2 finns en separat utredning om hurdana konsekvenser sättet på vilket elevvården ordnas har för barnets intresse.

För att trygga välmående av barn och unga i Helsingfors ska man samtidigt se till att arbetet inom den gemensamma elevvården fortsätter och att barn och unga får mentalvårdstjänster och övrigt stöd i deras vardagsmiljö i skolorna. Sektionen konstaterar att fostrans- och utbildningssektorn och social-, hälsovårds- och räddningsväsendets sektor ska samarbeta aktivt inom elev- och studerandevården, även med att erbjuda mentalvårdstjänster och förbättra servicekedjan. Skolpsykologer och kuratorer bidrar till att erbjuda psykiatrisk vård. Inom elev- och studerandevården görs korta interventioner och man utökar kunskaperna om och tillämpningen av evidensbaserade metoder med beaktande av elevernas behov och i linje med Helsingfors terapigarantimålet i enlighet med social- och hälsovårdsreformens mål. De metoder som tillämpas preciseras genom samarbete mellan elev- och studerandevården och social- och hälsovårdssektorn.

Stadsstyrelsen anser att det är viktigt att tillgången till mentalvårdstjänster för barn och unga utökas i enlighet med stadsstrategin och personalens kompetenser inom elev- och studerandevården och skolornas övriga personal förstärks.

Staden fortsätter att förbättra servicekedjan inom mentalvårdstjänsterna i nära samarbete med HUS och övriga centrala aktörer, såsom organisationer som erbjuder tjänster för barn och unga i Helsingfors. En representant för HUS och en representant eller representanter för organisationerna inom tredje sektorn kallas till styrgruppen för elev- och studerandevård. Det görs möjligt för skolhälsovården att också i fortsättningen delta i det förebyggande studerandevårdsarbetet.

Tjänster inom elev- och studerandevården finansieras med statlig finansiering avsedd för att finansiera social- och hälsovården och räddningsväsendet från och med 1.1.2023 och kravet på särredovisning beaktas i bokföringen.

16.03.2022

Ärende/15

Enligt 2 kap. 4 a § 1 mom. i förvaltningsstadgan för Helsingfors stad har stadsstyrelsens sektion för reform av social- och hälsovården samt räddningsväsendet som uppgift att styra och följa upp planeringen och beredningen i samband med reformen av social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Sektionen lämnar förslag till stadsstyrelsen om ändringar i stadens ledarskapssystem och organisationsstruktur med anledning av reformen.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuutettu Pia Pakarisen aloite
- 2 Opiskeluhuollon erillisselvitys KPMG helmikuu 2022

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 07.03.2022 § 179

HEL 2021-010017 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

07.03.2022 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Nasima Razmyar: lisäys:

Helsinkiäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta

tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollossa, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalveluiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhuollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista lisätään oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatakuutavoitteeseen. Soveltavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhuollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhuollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoitotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Kannattaja: Reetta Vanhanen

Vastaehdotus:

Daniel Sazonov: lisäys:

Opiskeluhuollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitettulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti Nasima Razmyarin ja Daniel Sazonovin vastaehdotusten mukaisesti muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistussjaosto 17.02.2022 § 8

HEL 2021-010017 T 00 00 03

16.03.2022

Ärende/15

Lausunto

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Pia Pakarisen valtuustoaloitteesta oppilas- ja opiskelijahuollon säilyttämisestä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sote-uudistuksen jälkeenkin:

Jaosto toteaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön ja sen esitöiden perusteella, että oppilas- ja opiskelijahuollon (jäljempänä lyhyesti opiskeluhoito) palvelut säilytetään osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa. Helsinki rakentaa vahvan perustason opiskeluhoollon kokonaisuuden, jossa lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sote-palveluilla ja kaskon opiskeluhoollolla on yhteiset tavoitteet, selkeät yhteistyön rakenteet ja tiivis, saumaton yhteistyö. Lapsille ja nuorille on tarjottava heidän arkiympäristössään kouluissa perustason mielenterveyspalveluita nykyistä enemmän, helpommin ja varhaisemmin sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Sopimus pohjaista järjestelyä niin yksityisten kuin valtionkin oppilaitosten kanssa tulee niin ikään jatkaa.

Palveluiden säilyttäminen organisatorisesti osana kaskoa ylläpitää yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkumista ja tarjoaa kestävätkä mahdollisuudet nykytilan kehittämiseksi. Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön käytettävän resurssin tulee pysyä vähintään entisellään. Rakentamalla samanaikaisesti mielenterveyspalveluja koulujen yhteyteen, Helsinki huolehtii myös erityistä tukea tarvitsevien ja mielenterveydeltään oireilevien lasten ja nuorten oikea-aikaisten palvelujen järjestämisestä sekä asiakkaan kielellisten oikeuksien huomioon ottamista. Järjestelyllä tuetaan opiskeluhoollon ennaltaehkäisevää roolia ja matalan kynnyksen palveluiden toteutumista. Palveluiden organisatorista sijoittumista tarkasteltaessa tärkeintä ovat lapset ja nuoret ja heidän saamansa palvelut, ei hallinnollisen rakenteen tai kirjanpidon tarpeet.

Opiskeluhoollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitettulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu hyvinvointialueilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistuksessa (lait 611-617/2021) opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Näiden palvelujen järjestämisvastuusta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa seuraavasti:

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Terveys- ja hyvinvointialueen 17 a §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 27 c §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Opiskeluhuollon psykologipalvelujen siirtoa kunnilta hyvinvointialueille on perusteltu terveys- ja hyvinvointialueen 17 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 1045-1047). Sosiaalihuoltolain 27 c §:n perustelujen (s. 1048) mukaan vastaavat perustelut soveltuvat myös kuraattoripalveluihin.

Terveys- ja hyvinvointialueen 17 a §:n perustelujen mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelujen siirron myötä opiskeluhuollon palvelujen kokonaisuus olisi yhden toimijan vastuulla, mikä edesauttaisi palvelujen muodostaman toiminnallisen kokonaisuuden toteutumista. Hyvinvointialueen toimiessa järjestäjänä kaikilla opiskeluhuollon työntekijöillä säilyisi yhteys sosiaali- ja terveystoimeen, mikä on edellytyksenä hoito- ja palveluketjujen sujuvuudelle sekä työntekijöiden riittävän osaamisen ja ammatillisen tuen varmistamiselle. Siirron todetaan parantavan palvelujen yhdenvertaista toteutumista ja saatavuutta eri alueilla. Hyvinvointialueella olisi myös asianmukaiset tietojärjestelmät ja asiakastiedot sosiaali- ja terveys- ja hyvinvointialueen rekistereissään, jolloin rekisterinpito sekä tietojen luovuttaminen olisi toimivaa ja joustavaa.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu Helsingin kaupungilla

Muista kunnista poiketen Helsingillä säilyy sosiaali- ja terveys- ja hyvinvointialueen palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu. Helsingin kohdalla opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut eivät siirry hyvinvointialueelle. Kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestämisvastuu on Helsingin kaupungilla.

Lainsäädäntö ei määritä palvelujen organisoitumista kaupungin sisäisesti. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojasta johtuvista syistä valtiolla ei ole Helsingin kaupungin sisäisen toiminnan järjestämiseen kohdistuvaa ohjausvaltaa ilman, että siitä erikseen säädetään. Helsingin kaupunki voi siten itse organisoida opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisen haluamallaan tavalla joko osaksi kaupungin sosiaali- ja terveystoimialaa tai kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa.

Ne perustelut, joiden nojalla palvelujen järjestämisvastuu siirretään kunnista hyvinvointialueille, eivät sovellu näiden palvelujen siirtämiseen Helsingissä sotepe-toimialalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 10 §:n mukaan hyvinvointialueella (ja Helsingillä) on vastuu asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentamisen pitää olla opiskeluhoitotarkoituksen keskeisin painotus.

Helsingin lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollossa, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalveluiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhuollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatavoitteeseen. Sovellettavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhuollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Jaosto pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhuollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoitotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021; ns. Uusimaa-laki) 20 §:n 1 momentin mukaan Helsingin kaupungin on eriytettävä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) nojalla maksettavalla rahoituksella, lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä perittävillä asiakasmaksuilla sekä muilla lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä kertyvillä tuotoilla rahoitettava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen (eriytettävät tehtävät) kaupungin talousarviossa ja kirjanpidossa.

Uusimaa-lain 20 §:n 3 momentin mukaan Helsingin kaupunki ei saa käyttää muuhun toimintaansa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain nojalla maksettavaa rahoitusta taikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä perimiään asiakasmaksuja taikka muita näihin tehtäviin kohdistuvia tuottoja.

Lain esitöiden (HE 241/2020 vp, s. 867) mukaan säännöksen tarkoituksena on turvata se, että toiminta olisi vertailukelpoista muiden hyvinvointialueiden kanssa. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon tuottoja ja kustannuksia tulee voida tarkastella vertailukelpoisesti osana hyvinvointialueiden talouden seurantaa. Tavoitteena on varmistaa näiden tehtävien aiheuttamien kustannusten ja niihin saatavan rahoituksen läpinäkyvyys. Säännös liittyy myös siihen, että toiminnan rahoitus perustuu valtion rahoitukseen ja tältä osin on kyettävä tarkastamaan rahoituksen käyttöä sekä myöntämään hyvinvointialueen rahoituslain mukaista lisärahoitusta.

Työn painopiste

Opiskeluhuollon palveluissa edellytetään jatkossakin yhteistoimintaa sosiaali- ja terveystoimen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välillä. Suoraan lain nojalla näiden palvelujen tulee jatkossakin kohdistua ennaltaehkäisevään toimintaan, joka toteutuu oppilaitoksen arjessa.

Perusopetuslain 17 §:n, lukiolain 28 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä vastaa myös opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvattujen asioiden toteutumisesta. Opiskeluhoolto on kiinteä osa oppilaitoksen kriisityötä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Lisäksi opiskelijoilla on

oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon siten kuin tässä laissa säädetään. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 4 momentin mukaan opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Terveystoimilain 17 a §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoitoon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoitoon kuuluvia palveluja.

Ruotsinkieliset palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisen hyvinvointialueen alueella siten, että asiakas saa palvelut valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kielilain (423/2003) säädetään asiakkaan oikeudesta käyttää omaa kieltään, tulla kuulluksi, saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen. Uudenlaisen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittämiseen on tarvetta yhtä lailla ruotsinkielisessä kouluympäristössä, ja sitä on syytä tehdä tiiviisti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, HUS:n ja järjestöjen yhteistyönä.

Yksityinen tai valtion järjestämä koulutus

Hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut myös yksityiskoulujen tai valtion koulujen osalta. Ne voivat kuitenkin valintansa mukaan huolehtia palvelujen järjestämisestä myös osittain tai kokonaan omana toimintanaan.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea koulutuksen järjestäjää psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä. Ulkomailla sijaitseva koulutuksen järjestäjä vastaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä omille opiskelijoilleen.

Tällä hetkellä Helsingin alueella sijaitsevien yksityisten koulutuksen järjestäjien ja valtion koulujen sopimuskäytännöt vaihtelevat. Ne käyttävät kaupungin järjestämiä palveluja tai niiden sopimus koskee esimerkiksi ainoastaan psykologipalveluja.

Käsittely

17.02.2022 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Nasima Razmyar: Lausuntoehdotus korvataan seuraavasti:

Kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Pia Pakarisen valtuustoaloitteesta oppilas- ja opiskelijahuollon säilyttämisestä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla soteuudistuksen jälkeenkin:

Jaosto toteaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön ja sen esitöiden perusteella, että oppilas- ja opiskelijahuollon (jäljempänä lyhyesti opiskeluhuolto) palvelut säilytetään osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa. Helsinki rakentaa vahvan perustason opiskeluhuollon kokonaisuuden, jossa lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sote-palveluilla ja kaskon opiskeluhuollolla on yhteiset tavoitteet, selkeät yhteistyön rakenteet ja tiivis, saumaton yhteistyö. Lapsille ja nuorille on tarjottava heidän arkiympäristössään kouluissa perustason mielenterveyspalveluita nykyistä enemmän, helpommin ja varhaisemmin sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Sopimus pohjaista järjestelyä niin yksityisten kuin valtionkin oppilaitosten kanssa tulee niin ikään jatkaa.

Palveluiden säilyttäminen organisatorisesti osana kaskoa ylläpitää yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkumista ja tarjoaa kestävä mahdollisuudet nykytilan kehittämiseksi. Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön käytettävän resurssin tulee pysyä vähintään entisellään. Rakentamalla samanaikaisesti mielenterveyspalveluja koulujen yhteyteen, Helsinki huolehtii myös erityistä tukea tarvitsevien ja mielenterveydeltään oireilevien lasten ja nuorten oikea-aikaisten palvelujen järjestämistä sekä asiakkaan kielellisten oikeuksien huomioon ottamista. Järjestelyllä tuetaan opiskeluhuollon ennaltaehkäisevää roolia ja matalan kynnyksen palveluiden toteutumista. Palveluiden organisatorista sijoittumista tarkasteltaessa tärkeintä ovat lapset ja nuoret ja heidän saamansa palvelut, ei hallinnollisen rakenteen tai kirjanpidon tarpeet.

Opiskeluhuollon palvelut rahoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoittamiseen tarkoitetulla valtionrahoituksella 1.1.2023 alkaen ja kirjanpidossa huomioidaan eriyttämisen vaatimus.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu hyvinvointialueilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistuksessa (lait 611-617/2021) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Näiden palvelujen järjestämisvastuusta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa seuraavasti:

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Terveys- ja hyvinvointialueen 17 a §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 27 c §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään.

Opiskeluhuollon psykologipalvelujen siirtoa kunnilta hyvinvointialueille on perusteltu terveys- ja hyvinvointialueen 17 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 1045-1047). Sosiaalihuoltolain 27 c §:n perustelujen (s. 1048) mukaan vastaavat perustelut soveltuvat myös kuraattoripalveluihin.

Terveys- ja hyvinvointialueen 17 a §:n perustelujen mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelujen siirron myötä opiskeluhuollon palvelujen kokonaisuus olisi yhden toimijan vastuulla, mikä edesauttaisi palvelujen muodostaman toiminnallisen kokonaisuuden toteutumista. Hyvinvointialueen toimiessa järjestäjänä kaikilla opiskeluhuollon työntekijöillä säilyisi yhteys sosiaali- ja terveystoimeen, mikä on edellytyksenä hoito- ja palveluketjujen sujuvuudelle sekä työntekijöiden riittävän osaamisen ja ammatillisen tuen varmistamiselle. Siirron todetaan parantavan palvelujen yhdenvertaista toteutumista ja saatavuutta eri alueilla. Hyvinvointialueella olisi myös asianmukaiset tietojärjestelmät ja asiakastiedot sosiaali- ja terveys- ja hyvinvointialueen rekistereissään, jolloin rekisterinpito sekä tietojen luovuttaminen olisi toimivaa ja joustavaa.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu Helsingin kaupungilla

Muista kunnista poiketen Helsingillä säilyy sosiaali- ja terveys- ja hyvinvointialueen palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu. Helsingin kohdalla opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut eivät siirry hyvinvointialueelle. Kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestämisvastuu on Helsingin kaupungilla.

Lainsäädäntö ei määritä palvelujen organisoitumista kaupungin sisäisesti. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojasta johtuvista syistä valtiolla ei ole Helsingin kaupungin sisäisen toiminnan järjestämiseen kohdistuvaa ohjausvaltaa ilman, että siitä erikseen säädetään. Helsingin kaupunki voi siten itse organisoida opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisen haluamallaan tavalla joko osaksi kaupungin sosiaali- ja terveystoimialaa tai kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa.

Ne perustelut, joiden nojalla palvelujen järjestämisvastuu siirretään kunnista hyvinvointialueille, eivät sovellu näiden palvelujen siirtämiseen Helsingissä sotepe-toimialalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 10 §:n mukaan hyvinvointialueella (ja Helsingillä) on vastuu asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentamisen pitää olla opiskeluhoitotarkoituksen keskeisin painotus.

Helsingin lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi on samanaikaisesti huolehdittava yhteisöllisen oppilashuollon työn jatkuvuudesta ja siitä, että lapset ja nuoret saavat mielenterveyspalveluita ja muuta tukea omassa arkiympäristössään kouluilla. Jaosto toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen toimialan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollossa, myös mielenterveyspalveluiden tarjoamisessa ja palveluketjun parantamisessa. Koulupsykologit ja kuraattorit osallistuvat osaltaan mielenterveyspalveluiden tarjoamiseen. Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti opiskeluhuollon yhteydessä toteutetaan lyhytinterventioita ja näyttöön perustuvien vaikuttavien menetelmien osaamista oppilaiden tarpeet huomioiden ja linjassa Helsingin terapiatavoitteeseen. Sovellettavat menetelmät tarkennetaan opiskeluhuollon ja sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyöllä.

Jaosto pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita vahvistetaan kaupunkistrategian mukaisesti ja opiskeluhuollon ja koulun muiden ammattilaisten osaamista kasvatetaan.

Mielenterveyden palveluketjun parantamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä myös HUS:n sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten helsinkiläisille lapsille ja nuorille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa. Opiskeluhuollon ohjausryhmään kutsutaan HUS:n edustaja ja kolmannen sektorin järjestöjen edustaja tai edustajia. Kouluterveydenhuollon osallistuminen ennaltaehkäisevään opiskeluhoitotyöhön tehdään mahdolliseksi myös jatkossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021; ns. Uusimaa-laki) 20 §:n 1 momentin mukaan Helsingin kaupungin on eriytettävä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) nojalla maksettavalla rahoituksella, lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä perittävillä asiakasmaksuilla sekä muilla lakisääteisen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen järjestämisestä kertyvillä tuotoilla rahoitettava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen (eriytettävät tehtävät) kaupungin talousarviossa ja kirjanpidossa.

Uusimaa-lain 20 §:n 3 momentin mukaan Helsingin kaupunki ei saa käyttää muuhun toimintaansa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain nojalla maksettavaa rahoitusta taikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä perimiään asiakasmaksuja taikka muita näihin tehtäviin kohdistuvia tuottoja.

Lain esitöiden (HE 241/2020 vp, s. 867) mukaan säännöksen tarkoituksena on turvata se, että toiminta olisi vertailukelpoista muiden hyvinvointialueiden kanssa. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon tuottoja ja kustannuksia tulee voida tarkastella vertailukelpoisesti osana hyvinvointialueiden talouden seurantaa. Tavoitteena on varmistaa näiden tehtävien aiheuttamien kustannusten ja niihin saatavan rahoituksen läpinäkyvyys. Säännös liittyy myös siihen, että toiminnan rahoitus perustuu valtion rahoitukseen ja tältä osin on kyettävä tarkastamaan rahoituksen käyttöä sekä myöntämään hyvinvointialueen rahoituslain mukaista lisärahoitusta.

Työn painopiste

Opiskeluhuollon palveluissa edellytetään jatkossakin yhteistoimintaa sosiaali- ja terveystoimen ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välillä. Suoraan lain nojalla näiden palvelujen tulee jatkossakin kohdistua ennaltaehkäisevään toimintaan, joka toteutuu oppilaitoksen arjessa.

Perusopetuslain 17 §:n, lukiolain 28 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä vastaa myös opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvattujen asioiden toteutumisesta. Opiskeluhoolto on kiinteä osa oppilaitoksen kriisityötä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Lisäksi opiskelijoilla on

oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon siten kuin tässä laissa säädetään. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3 §:n 4 momentin mukaan opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Terveystoimilain 17 a §:n 2 momentin mukaan opiskeluhoitoon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhoitoon palveluja.

Ruotsinkieliset palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi kaksikielisen hyvinvointialueen alueella siten, että asiakas saa palvelut valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kielilaissa (423/2003) säädetään asiakkaan oikeudesta käyttää omaa kieltään, tulla kuulluksi, saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen. Uudenlaiseen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittämiseen on tarvetta yhtä lailla ruotsinkielisessä kouluympäristössä, ja sitä on syytä tehdä tiiviisti sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, HUS:n ja järjestöjen yhteistyönä.

Yksityinen tai valtion järjestämä koulutus

Hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut myös yksityiskoulujen tai valtion koulujen osalta. Ne voivat kuitenkin valintansa mukaan huolehtia palvelujen järjestämisestä myös osittain tai kokonaan omana toimintanaan.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea koulutuksen järjestäjää psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä. Ulkomailla sijaitseva koulutuksen järjestäjä vastaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä omille opiskelijoilleen.

Tällä hetkellä Helsingin alueella sijaitsevien yksityisten koulutuksen järjestäjien ja valtion koulujen sopimuskäytännöt vaihtelevat. Ne käyttävät kaupungin järjestämiä palveluja tai niiden sopimus koskee esimerkiksi ainoastaan psykologipalveluja.

Jaosto hyväksyi yksimielisesti Nasima Razmyarin vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

16.03.2022

Ärende/15

17.01.2022 Poistettiin

25.10.2021 Palautettiin

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi
Toni Mäki, johtava kaupunginasiainmies, puhelin: 310 21258
toni.maki(a)hel.fi